

Waarom wordt er in onze school geschaakt?

Schaken is leuk

Schaaktrainers beroepen zich graag op allerlei wetenschappelijke onderzoeken naar het educatieve nut van schaken voor leerprestaties in vakken als rekenen en taal. Het is zeker niet onze bedoeling om die educatieve waarde van het schaken te relativiseren, maar het belangrijkste antwoord op de vraag 'waarom schaakles?' zou m.i. moeten zijn: omdat kinderen het leuk vinden. Cor van Wijgerden schrijft in zijn handleiding van de Stappenmethode:

"Schaken heeft een enorme aantrekkingskracht op kinderen. De schaakstukken fascineren hen door de vorm en de bewegingen over het bord. Het is een spel waar je zelf de baas kunt spelen en de consequenties van je daden zijn dan ook geheel voor eigen rekening. Geluk of pech, zoals bij spelletjes als 'Mens erger je niet' is er niet. Kortom, kinderen vinden het een leuk spel, zelfs 'cool'."

Vraag aan een willekeurige klas kinderen wie er schaken wil leren, en de grote meerderheid, dus niet alleen de 'bollebozen', steekt zijn of haar vinger op. Belangrijke voorwaarden voor leerprestaties van een kind zoals plezier en motivatie, zijn bij schaken eenvoudiger te verwezenlijken dan bijvoorbeeld bij rekenonderwijs.

Educatieve waarde van schaken

Veel mensen die werkzaam zijn in het onderwijs hebben sympathie voor de schaaksport. Er leeft het gevoel dat schaken een grote educatieve waarde heeft, maar is dat ook zo? Wetenschappelijk onderzoek zou een antwoord op die vraag kunnen geven. Helaas is er nog onvoldoende en gericht onderzoek gedaan om tot een zinvolle conclusie te komen. Het best kan ik verwijzen naar een studie uit 1992 van Karel van Delft, waarin geconcludeerd wordt dat een diepgaand vervolgonderzoek naar de leereffecten van schaken gerechtvaardigd is: onderzoek Karel van Delft.

Karel van Delft is psycholoog, journalist en schaaktrainer en heeft een uitgebreid stuk geschreven op de site van het Max Eeuwe Centrum over onderwijs op Leonardo scholen. Om de mogelijke educatieve waarde van de schaaksport te benadrukken, willen wij u één passage uit dit artikel niet onthouden:

“Over de educatieve waarde van schaken is veel geschreven. Door schaakpromotors en wetenschappers. Voorstanders prijzen de sport de hemel in. Leerlingen zouden er cognitief, sociaal en emotioneel wel bij varen. Genoemd worden onder meer:

Cognitief:

Leren onderzoeken (wetenschappelijk denken, hypotheses toetsen), analyseren, studeren, redeneren (inductief en deductief), anticiperen, combineren, plannen maken, alternatieven afwegen, visualiseren, initiatieven nemen, risico's taxeren, experimenteren, beslissingen nemen, heuristische (vuistregels) toepassen, patronen herkennen, omgaan met paradoxen, verwonderen, problematiseren (vraag achter vraag, is het wel zo), flexibel denken, brainstormen (divergent denken en vervolgens convergent), verifiëren, falsificeren, concentreren, focussen, ruimtelijk denken, intuïtie benutten, ideeën verwoorden, fantasie en verbeeldingskracht gebruiken, originele oplossingen zoeken, creatief denken, geheugen verbeteren en leren efficiënter en effectiever informatie verwerken. Doordat je zelf beslissingen neemt en initiatieven ontplooit, ontwikkel je zelfstandig denken.

Sociaal:

Door schaken leer je samenwerken, je verplaatsen in een ander en discussiëren. Je ontwikkelt respect voor je tegenstander. Het is een veilige manier om nieuwe mensen te leren kennen en contacten te ontwikkelen: het spel is heel feitelijk, maar je kunt gaandeweg op je eigen manier contacten met tegenstanders en trainingspartners opbouwen. Schaken kan ook ontwikkelen van ambities stimuleren. Het biedt de mogelijkheid om via internet contacten te leggen met mensen over de hele wereld (sites bezoeken, internetschaken).

Emotioneel:

Schaken is bevorderlijk voor je zelfbeeld en zelfmanagement. Het vormt je karakter. Je krijgt succeservaringen doordat je nieuwe dingen leert. Je leert ook omgaan met frustraties (want het is soms moeilijk). Je ontwikkelt persoonlijke eigenschappen als geduld, verantwoordelijkheidsgevoel, incasseringsvermogen, concentreren, doorzettingsvermogen en zelfdiscipline. Je leert relativeren: als je een partij verliest is het 0-1, maar als je drie dingen leert is het 3-0. Je krijgt plezier in onderzoeken en leren. 'Schaken, net als liefde en muziek, heeft de kracht om mensen gelukkig te maken' (Siegbert Tarrasch).”

Het gehele artikel kunt u vinden op <http://www.maxeuwe.nl/> onder de kop 'Activiteiten' en 'columns'.

Tot slot

Schaken is een oeroud denkspel dat zijn aantrekkingskracht nooit heeft verloren. Het schaakspel herbergt miljoenen mogelijkheden in zich zodat geen partij hetzelfde is. Waar geschaakt wordt heerst rust, concentratie en passie. Het is een sport die beoefend kan worden door iedereen, jong of oud, meisje of jongen, geschoold of niet geschoold. Schaken kan bijna overal gespeeld worden: op de club en thuis, op school en na school, binnen maar ook buiten in het park. En op het internet kan je schakers ontmoeten over de hele wereld. Daarom zouden zoveel mogelijk kinderen de kans moeten krijgen in aanraking te komen met dit fascinerende spel.

Bron: Ron Bruins (Schaak Talent Ontwikkeling Flevoland)